

Dariusz MUCHA*

Zgoda skazanego na orzeczenie kary ograniczenia wolności – fikcja czy prawda?

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny do chwili obecnej była zmieniana łącznie 76 razy¹. Owym zmianom nie oparła się również – co jest oczywiście zrozumiałe z uwagi na założenia i zakres zmian – instytucja kary ograniczenia wolności w zakresie norm prawnych ją regulujących. Poniższe rozważania zawęziłem jednak jedynie do kwestii wskazanej w tytule.

Przepis art. 35 § 3 k.k.² w pierwotnym swym brzmieniu przewidywał, że sąd określa miejsce, czas, rodzaj lub sposób wykonywania obowiązku pracy po wysłuchaniu skazanego. Z uwagi na kontrowersje w jego rozkodowaniu ów przepis przez jednych był traktowany jako przepis o charakterze *stricte* proceduralnym, a przez drugich jako przepis z postępowania wykonawczego. W rezultacie utracił tkwiący w nim potencjał czynienia zadość postulatowi ekonomiki procesowej. Ten stan rzeczy był możliwy dlatego, że w ww. przepisie ustawodawca użył pojęcia „skazany”, co zawęziło zakres znaczeniowy tego słowa jedynie do osoby, „w stosunku do której wydano prawomocny wyrok skazujący; oskarżony staje się prawomocnie skazanym z chwilą uprawomocnienia się wyroku”³. Wydaje się jednak, iż taka wąska gramatyczna wykładnia mimo wszystko pozostawała *de facto* w pewnej sprzeczności m.in. z przepisem art. 56 § 2 k.k.w.

* Katedra Prawa Karnego, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Opolskiego, e-mail: adwokatmucha@wp.op.pl

¹ W tym sześć razy w związku ze zmianami wynikającymi z uwagi na treść orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. Na dzień zamknięcia tego tekstu Ustawę z dnia 9 października 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw w dniu 12 października 2015 r. przekazano Prezydentowi RP do podpisu.

² Art. 35 zmieniony przez: art. 1 pkt 5 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. zmieniającej kodeks karny z dniem 8 czerwca 2010 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 206, poz. 1589); art. 1 pkt 5 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. zmieniającej kodeks karny z dniem 8 czerwca 2010 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 206, poz. 1589); art. 1 pkt 6 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. zmieniającej kodeks karny z dniem 1 lipca 2015 r. (Dz.U. z 2015 r., poz. 396).

³ Uzasadnienie prawne do Uchwały SN z dnia 24 maja 2005 r., sygn. I KZP 17/2005, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Karna i Wojskowa” 2005, nr 7–8, poz. 59; S. Waltoś, *Proces karny. Zarys systemu*, Warszawa 2003, s. 189; J. Szumski, [w:] M. Kalitowski, Z. Sienkiewicz, J. Szumski, L. Tyszkiewicz, A. Wąsek, *Kodeks karny. Komentarz*, t. 2: (Art. 32–116), Gdańsk 1999, s. 28.

z 1997 r., który na tamten czas przewidywał pierwotnie, że: „Jeżeli w wyroku nie wskazano rodzaju lub miejsca pracy, sąd wykonujący orzeczenie określa je przy kierowaniu do wykonania orzeczenia, uwzględniając w miarę możliwości prośbę skazanego lub wnioszek kuratora sądowego. Zmiana określonego przez ten sąd rodzaju pracy lub miejsca jej wykonywania może nastąpić również zarządzeniem sędziego”⁴.

W literaturze przedmiotu wobec przepisu art. 35 § 3 k.k. podnoszono wówczas, iż jest on przepisem źle sformułowanym⁵ czy też namacalnym przykładem błędu legislacyjnego z uwagi na to, że zamiast prawidłowego terminu „oskarżony” w swej treści posługiwał się on pojęciem „skazany”⁶.

Zwolennicy pierwszej koncepcji rozumienia przepisu uważali, że wysłuchanie na podstawie art. 35 § 3 k.k. powinno nastąpić przed wydaniem wyroku. Twierdzili, że nie ma powodów, aby na rozprawie nie rozważać ewentualnych prawno-karnych konsekwencji, do jakich doszłoby na wypadek skazania⁷. Owo wysłuchanie skazanego mogło przybrać formę przysłowiowych „stu pytań sądu do skazanego”, co pozwalało ustalić w drodze wysłuchania przez informacyjne rozpytanie wszelkich „za i przeciw” co do ewentualnego przyszłego orzeczenia wobec niego kary ograniczenia wolności i związanych z nią dwóch postaci obowiązków, tj. wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne czy też potrącenia od 10% do 25% wynagrodzenia za pracę w stosunku miesięcznym na cel społeczny. Nadto słusznie w doktrynie podnoszono, że inicjatywa w tym zakresie mogła pochodzić również od oskarżonego i jego obrońcy⁸. Tym samym np. z perspektywy obrońcy mógł on zgłaszać w tym zakresie określone zastrzeżenia i wnioski, dążąc przez nie do poprawy przyszłego losu swojego klienta. Ten stan rzeczy kwestionowali przeciwnicy tej koncepcji, podnosząc, że w procesie karnym nie ma faktycznej możliwości wysłuchania odnośnie do kary, która dopiero ma zostać wymierzona, o ile w ogóle dojdzie do skazania⁹, że ową regulacją obniża się autorytet sądów, że narusza się aksjologię orzekania ze względu na ujawnienie poglądów członków składu orzekającego co do treści przyszłego rozstrzygnięcia co do winy, jak i co do kary, na etapie poprzedzającym przeprowadzenie narady nad treścią wyroku¹⁰. W mojej ocenie krytyka ta była nieuzasadniona tym bardziej, że samo tego typu wysłuchanie oskarżonego nie przesądzało ostatecznie o treści przyszłego, a niezapadłego jeszcze orzeczenia, jak również i z uwagi na to, że sąd nie był przecież w żaden

⁴ Przepis ten w przywołanym brzmieniu obowiązywał do dnia 31 sierpnia 2003 r. i został zmieniony przez art. 1 pkt 28 ustawy z dnia 24 lipca 2003 r., Dz.U. z 2003 r. Nr 142, poz. 1380.

⁵ R. Giętkowski, *Kara ograniczenia wolności w polskim prawie karnym*, Warszawa 2007, s. 35.

⁶ A. Wąsek, *O niektórych niespójnościach unormowań kodeksu karnego i kodeksu postępowania karnego*, „Gdańskie Studia Prawnicze” 2003, t. 11, s. 50.

⁷ Za: A. Ornowska, *Kara ograniczenia wolności w świetle nowelizacji kodeksu karnego i kodeksu karnego wykonawczego*, Opole 2013, s. 190.

⁸ A. Zachuta, *Kontrowersje wokół nowego kodeksu karnego w świetle praktyki sądowej i prokuratorowskiej*, „Przeгляд Sądowy” 1999, nr 3, s. 115.

⁹ J. Wojciechowski, *Kodeks karny. Komentarz, orzecznictwo*, Warszawa 1997, s. 154.

¹⁰ Za: A. Ornowska, *op. cit.*, s. 193.

sposób na tym etapie procesu związany zajęty w tej kwestii przez oskarżonego stanowiskiem. „Prawidłowe orzeczenie kary ograniczenia wolności – jak trafnie zauważył na tamten stan prawny Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 lutego 2003 r. – wymaga poczynienia stosownych ustaleń dotyczących chociażby tego, czy oskarżony pozostaje w stosunku zatrudnienia i jak kształtuje się jego wynagrodzenie, a błędu tego nie można konwalidować w toku postępowania wykonawczego, ponieważ przepisy Kodeksu karnego wykonawczego (art. 56 § 2 i art. 61 KKW) nie stwarzają takiej możliwości”¹¹. Pewną racjonalną próbą wyjścia z impasu interpretacyjnego w zakresie stosowania art. 35 § 3 k.k. było bez wątpienia stanowisko zaprezentowane przez Sąd Apelacyjny w Krakowie w wyroku z dnia 23 marca 2000 r., w którym ów sąd stwierdził, że: „Wysłuchanie skazanego [...] co do czasu i sposobu wykonania obowiązków jest uzasadnione, gdy się tego domaga, więc sam przewiduje skazanie. W pozostałych sytuacjach żądanie odeń wypowiedzi co do obowiązków oznaczałoby przesądzenie winy, byłoby więc nieodpowiednie”¹².

Kres owym wątpliwościom położyła nowelizacja kodeksu karnego z dnia 5 listopada 2009 r., w rezultacie której z normy prawnej art. 35 k.k. skreślono przepis § 3¹³. Tym samym ustawodawca wyraźnie i ostatecznie przesunął konieczność wysłuchania skazanego na etap postępowania *stricte* wykonawczego, czyli już po tym, jak ten rodzaj kary został przez sąd wobec niego prawnomocnie wymierzony.

Niespodziewanie jednak ustawodawca, tracąc z pola widzenia problemy interpretacyjne w zakresie przepisu § 3 art. 35 k.k. w pierwotnym jego brzmieniu, nowelą z dnia 5 lipca 2009 r. wprowadził nowe brzmienie § 2 oraz dodał dwa kolejne przepisy w postaci § 3 i § 4. Tym samym dał regulację, która może przysparzać w praktyce jej stosowania trudności interpretacyjne, bowiem w myśl przepisu art. 35 § 4 k.k. przepis art. 74 k.k. stosuje się odpowiednio do kary ograniczenia wolności i orzekania świadczenia pieniężnego z art. 39 pkt 7 k.k. oraz obowiązków probacyjnych z art. 72 § 1 pkt 2–5 k.k. w postaci: przeproszenia pokrzywdzonego (pkt 1), wykonywania ciężącego na nim obowiązku łożenia na utrzymanie innej osoby (pkt 2), wykonywania pracy zarobkowej (pkt 3), nauki lub przygotowania się do zawodu (pkt 4), powstrzymania się od nadużywania alkoholu lub używania innych środków odurzających (pkt 5). „Przyznać trzeba – jak zauważa pragmatycznie J. Majewski – że redakcja te-

¹¹ Wyrok SN z dnia 6 lutego 2003 r., WK 50/02, [w:] *Prawo karne – część ogólna. Orzecznictwo*, red. M. Królikowski, K. Szczucki, Warszawa 2011, s. 200. Teza tego orzeczenia zachowała aktualność.

¹² Wyrok SA w Krakowie z dnia 23 marca 2000 r., II Aka 38/00, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2000, nr 4, poz. 36. Orzeczenie to zapadło na kanwie trudności interpretacyjnych z pojęciem „skazany” użytym w art. 74 § 1 k.k.

¹³ Przykładowo w uzasadnieniu do prezydenckiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Przepisy wprowadzające Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw czytamy: „Niewątpliwie błędnym jurejstycznie jest unormowanie art. 35 § 3 kk stanowiące o wysłuchaniu «skazanego» przez sąd przed wydaniem wyroku skazującego. Należało je zatem skreślić”, druk 181 z pismem przewodnim z dnia 29 grudnia 2001 r., s. 41, <http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/wgdruku/181> (25.09.2015).

go przepisu nie jest najfortunniesza¹⁴. Autor, komentując ów przepis, podnosi nawet, iż z uwagi na „świadomość poważnych ułomności redakcyjnych, jakimi jest obarczony art. 35 § 4 kk, należy przyjąć, że przewidziane w tym przepisie odpowiednie stosowanie art. 74 do orzekania świadczenia pieniężnego wymienionego w art. 39 pkt 7 oraz obowiązków, o których mowa w art. 72 § 1 pkt 2–5, wyczerpuje się w konieczności przestrzegania reguły wyrażonej w art. 74 § 1 kk, że czas i sposób wykonania nałożonych obowiązków sąd określa po wysłuchaniu skazanego”¹⁵. W związku z tym uważam, że uznać należy, iż dekodując ten konkretny przepis na podstawie art. 74 § 1 k.k.¹⁶, przed orzeczeniem przez sąd przywołanego powyżej środka karnego i obowiązków probacyjnych orzekanych wraz z karą ograniczenia wolności (czy też w jej ramach) po stronie sądu leży obowiązek wysłuchania oskarżonego. Sąd dopiero po jego wypełnieniu określi adekwatnie do orzekanego środka karnego jego wysokość oraz czas i sposób jego wykonania. Z kolei uzyskanie zgody oskarżonego przez sąd jest warunkiem koniecznym w przypadku obowiązku probacyjnego z art. 72 § 1 pkt 5 k.k. Zatem brak w sentencji wyroku skazującego określenia wysokości świadczenia pieniężnego, jak również czasu i sposobu wykonania określonych rodzajowo obowiązków probacyjnych uznać należy za poważny błąd sądu orzekającego w danej sprawie, a przy tym pozostający w oczywistej sprzeczności z postulatem jednoznaczności i precyzyjności wyroku skazującego. „Uchybienia tego – jak stwierdził Sąd Najwyższy w tezie 2 do wyroku z dnia 12 października 2006 r. – nie można naprawić w innym trybie, a nawet w toku postępowania wykonawczego (art. 56 § 2 KKW)”¹⁷. Skazany z chwilą ogłoszenia wyroku przez sąd pierwszej instancji powinien być pewny co do rodzaju i wymiaru orzeczonej wobec niego sankcji karnej¹⁸. Tak więc niesprostanie temu obowiązkowi stanowi obrazę przepisów prawa materialnego, o której mowa w art. 438 pkt 1 k.p.k.¹⁹ Sama obraza może polegać na zastosowaniu konkretnego przepisu w niewłaściwy sposób, np. orzeczeniu kary powyżej granic przewidzianych w danej normie²⁰. W przypadku kary ograniczenia wolności będzie

¹⁴ Przykładowo: J. Majewski, *Kodeks karny. Komentarz do zmian 2015*, Warszawa 2015, s. 81.

¹⁵ *Ibidem*, s. 82.

¹⁶ Na marginesie poczynionych już uwag pragnę jedynie dla przypomnienia wskazać, iż norma prawna art. 74 k.k. w zakresie przepisu § 1 k.k. od dnia 1 lipca 2015 r. została zmieniona w ten sposób, że: „Czas i sposób wykonania nałożonych obowiązków wymienionych w art. 72 sąd określa po wysłuchaniu skazanego; nałożenie obowiązków wymienionych w art. 72 § 1 pkt 6 i 6a wymaga nadto zgody skazanego”.

¹⁷ *Wyrok SN z dnia 12 października 2010 r., WK 22/06*, [w:] *Prawo karne – część ogólna...*, s. 2002. Teza 1 tegoż orzeczenia zdezaktualizowała się z dniem 1 lipca 2015 r., zob. *Wyrok SN z dnia 4 sierpnia 2011 r., II KK 18/11*, [w:] *Kodeks karny, Kodeks postępowania karnego, Wybór orzeczeń i opracowanie merytoryczne*, red. K. Sala, M. Antas, Warszawa 2015, s. 57.

¹⁸ Zob. Z. Gostyński, *Obowiązek naprawienia szkody w nowym ustawodawstwie karnym*, Warszawa 1999, s. 679.

¹⁹ *Wyrok SN z dnia 4 stycznia 2005 r., WA 28/04*, [w:] *Prawo karne – część ogólna...*, s. 205; zob. *Postanowienie SA w Gdańsku z dnia 3 lutego 1999 r. II AKo 30/99*, [w:] *Kodeks karny, Kodeks postępowania...*, s. 56.

²⁰ T. Grzegorzczuk, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, t. 1, Warszawa 2014, s. 1461.

to konkretny przepis z normy prawnej art. 34 i 35 k.k. Orzekając karę ograniczenia wolności przewidzianą za dane przestępstwo opisane w części szczególnej kodeksu karnego lub w przepisach karnych ustaw szczególnych²¹, sąd może wymierzyć powyższą karę jedynie w granicach określonych w przepisie art. 34 § 1 k.k. części ogólnej kodeksu karnego, tj. w rozmiarze od jednego miesiąca do dwóch lat, chyba że ów przepis penalizujący dane przestępstwo przewiduje inne granice zagrożenia tą karą²². Obecna regulacja nie przewiduje faktycznie możliwości nadzwyczajnego obostrzenia kary ograniczenia wolności, jak to było do dnia 30 czerwca 2015 r. ponad wyznaczony ogólny próg ustawowy 2 lat. Tak jest nawet w wypadku nadzwyczajnego obostrzenia kary (art. 38 § 2 k.k.), kary łącznej (art. 86 § 1 k.k.) czy też w wypadku ciągu przestępstw (art. 91 § 1 k.k.), jak w sytuacji gdy sprawca odpowiada na zasadzie art. 64 § 1 k.k., gdy działał w warunkach recydywy specjalnej podstawowej²³. Projektodawca ten stan rzeczy uzasadnił tym, iż faktycznie doszło do „ogólnego wydłużenia czasu kary ograniczenia wolności, ze względu na charakter konstytuujących ją obowiązków [oraz – D.M.] że dłuższa perspektywa, przy zmieniających się warunkach na rynku pracy oraz potrzebach na pracę społecznie użyteczne, jest niefunkcjonalna”²⁴. „Dopuszczalność swobodnego kształtowania przez sąd kary ograniczenia wolności na podstawie form z art. 34 § 1a kk dotyczy jedynie etapu wymierzania kary – zauważa T. Sroka i dodaje przy tym: – W toku jej wykonywania sąd nie ma możliwości ustanawiania nowych obowiązków z art. 34 § 1a kk, bowiem prowadziłoby to zwiększenia dolegliwości orzeczonej kary w toku jej odbywania przez skazanego, co jest rozwiązaniem niedopuszczalnym ze względów gwarancyjnych”²⁵. Wywód ten ów autor jednak osłabia, pisząc w dalszej części swej wypowiedzi, że „jeżeli sąd w wyroku skazującym nie zobowiąże skazanego do wykonywania ciężącego na nim obowiązku łóżenia na utrzymanie innej osoby, obowiązek ten może być nałożony na skazanego w trakcie wykonywania kary ograniczenia wolności”²⁶. Taka wykładnia wydaje się jednak wysoce dyskusyjna w obecnym stanie prawnym z uwagi chociażby na gramatyczne brzmienie art. 74 § 2 k.k., który nie przyznał bezwzględnie sądowi takiego uprawnienia jedynie co do ustanowienia, rozszerzenia, zmiany czy też nawet zwolnienia tylko w zakresie obowiązku przeproszenia pokrzywdzonego (art. 72 § 1 pkt 2 k.k.). Ten jednoznaczny i przywołany powyżej postulat z literatury przedmiotu, odnoszący się do treści sentencji wyroku, przeła-

²¹ Na podstawie art. 116 k.k. przepisy części ogólnej kodeksu karnego stosuje się do innych ustaw przewidujących odpowiedzialność karną, chyba że ustawy te wyraźnie wyłączają ich zastosowanie.

²² *Wyrok SN z dnia 8 lipca 2003 r., V KK 165/03*, [w:] *Kodeks karny, Kodeks postępowania...*, s. 56.

²³ A. Grześkowiak, [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. A. Grześkowiak, K. Wiak, Warszawa 2015, s. 295.

²⁴ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, druk nr 2393 Sejmu VII kadencji, s. 11.

²⁵ T. Sroka, [w:] *Nowelizacja prawa karnego 2015. Komentarz*, red. W. Wróbel, Kraków 2015, s. 135.

²⁶ *Ibidem*, s. 153.

muje jednak regulacja z przepisu art. 74 § 2 k.k. (a także z art. 61 k.k.w.), która odpowiednio stosowana na podstawie art. 35 § 4 k.k. do kary ograniczenia wolności przewiduje m.in., że jeżeli przemawiają za tym względy wychowawcze, sąd wobec skazanego na tę karę może ustanawiać, rozszerzać lub zmieniać obowiązki z art. 72 § 1 pkt 3–7a k.k. W nauce przedmiotu wskazuje się, że modyfikacja w wykonaniu kary w zakresie jej „dolegliwości wymierzonych w ramach tej kary nie może przekroczyć orzeczonego okresu jej trwania”²⁷, w tym sprowadzać się do jej zmniejszenia poniżej granic ustawowego minimum²⁸.

Dlatego też uważam, że takie rozwiązanie legislacyjne nie jest rozwiązaniem dobrym z uwagi na jego niejednoznaczność. Przepis ten bowiem narzuca niedookreślony tryb procedowania, który wcześniej spotkał się już z szeroką krytyką ze strony zarówno judykatury²⁹, jak i jurysprudencji³⁰. Pozostawienie tej kwestii w takim stopniu precyzyjności uregulowania samej tylko praktyce może skutkować tym, że ten sam sąd, ale nie w takim samym składzie będzie miał w tym zakresie różną praktykę co do stosowania tego przepisu. W rezultacie doprowadzić to może do skrajnych przypadków, co nie jest stanem pożądanym z uwagi na równość oskarżonych wobec prawa. Nadto założenie, że wszelkie formy uzgadniania sankcji karnej z oskarżonym przez sąd obniżają jego autorytet, uznać należy za daleko idące, tym bardziej że w polskiej procedurze karnej na dobre przyjęły się przeciw tryby konsensualne z art. 335 i 387 k.p.k. Kara ograniczenia wolności – co podnosi się w literaturze przedmiotu – w ramach tych procedur „ma być postrzegana jako optymalna dolegliwość również przez sprawcę przestępstwa”³¹, tym bardziej że obecnie zatarcie skazania za tę karę na podstawie art. 107 § 4 k.k. następuje z mocy prawa już z upływem 3 lat od wykonania lub darowania kary albo od przedawnienia jej wykonania³². To w ich ramach sąd wyraża m.in. zgodę następczą na rodzaj i wymiar kary uzgodniony między oskarżycielem publicznym a oskarżonym, jeszcze na etapie postępowania przygotowawczego, o ile oczywiście sąd nie skorzysta ze swojego uprawnienia w zakresie wpływu na kształt wniosku prokuratora co do wymiaru kary. Tym samym wydaje się, że zbyt rygorystyczny w tym zakresie nie znajduje już silnego oparcia w obowiązującym prawie.

Dlatego też uznać należy, że powrót do wysłuchania oskarżonego w trybie art. 74 § 1 i 2 k.k. przy zastosowaniu odpowiednio art. 35 § 4 k.k. nie jest rozwiązaniem samym w sobie błędnym już na etapie pierwszoinstancyjnego postę-

²⁷ M. Królikowski, R. Zawłocki, *Prawo karne*, Warszawa 2015, s. 339.

²⁸ E. Hryniewicz-Lach, [w:] *Kodeks karny. Część ogólna*, t. 2, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, Warszawa 2015, s. 38.

²⁹ Np. „Już *prima facie* widoczne jest, że trudności interpretacyjne dotyczące funkcjonowania art. 74 § 1 kk związane są z użyciem przez ustawodawcę terminu «skazany»”, Uzasadnienie prawne do Uchwały ...; Wyrok SA w Krakowie...

³⁰ A. Wąsek, *op. cit.*, s. 50.

³¹ M. Królikowski, R. Zawłocki, *op. cit.*, s. 340.

³² Przykładowo E. Jakubowska uznaje to obniżenie okresu zatarcie skazania jako wyjście na przeciw oczekiwaniom, E. Jakubowska, *Kara ograniczenia wolności w świetle reformy prawa karnego*, [w:] *Reforma prawa karnego*, red. I. Sepiło-Jankowska, Warszawa 2014, s. 117.

powania przed sądem. To rozwiązanie ma charakter racjonalnego podejścia, albowiem ów tryb przez pewne dodatkowe zaangażowanie sądu już praktycznie na półmetku sprawy na podstawie ww. przepisów pozwoli na wydanie pełnego orzeczenia wobec oskarżonego już „na start”, tj. od chwili jego uprawomocnienia się. Uważam również, że możliwe jest w realiach sprawy karnej, by sąd poczynił stosowne ustalenia co do danych odnoszących się do oskarżonego na podstawie niektórych danych osobopoznawczych z art. 213 k.p.k., które to dane *de facto* są niezbędne do realizacji celów procesu. Do tych danych zaliczyć należy z pewnością dane odnoszące się do stosunków rodzinnych i majątkowych, wykształcenia, zawodu³³, źródła dochodu³⁴ oskarżonego. Z kolei na podstawie wyniku wywiadu środowiskowego przeprowadzonego przez kuratora sądowego (zawodowego i społecznego) lub inny podmiot uprawniony oraz przez policję³⁵, a zarządzonego w trybie art. 214 § 1 albo 2 k.p.k. sąd może ustalić m.in. informacje dotyczące stanu zdrowia oskarżonego, a także nadużywania przez niego alkoholu, środków odurzających, środków zastępczych lub substancji psychotropowych³⁶. To m.in. na ich podstawie sąd może ostatecznie ustalić okoliczności istotne związane chociażby z czasem i sposobem wykonania określonych obowiązków probacyjnych orzekanych przy karze ograniczenia wolności. Natomiast „w przypadku ustalenia, iż oskarżony ze względu na stan swego zdrowia jest niezdolny do wykonywania jakiejkolwiek pracy, zasadne będzie rozważenie wymierzenia innej kary niż kara ograniczenia wolności, która ze swej istoty wiąże się z obowiązkiem wykonywania pracy”³⁷. Sąd w chwili otwarcia przewodu sądowego dysponuje już określonymi danymi osobopoznawczymi zebranymi w toku postępowania przygotowawczego i znajdującymi się w aktach sprawy. Nadto może dokonać ich uaktualnienia w oparciu o odebranie ich od samego oskarżonego, np. już nawet na pierwszym terminie rozprawy. Przewodniczący³⁸ lub sąd³⁹ na podstawie art. 374 § 1 k.p.k. może uznać obecność oskarżonego na konkretnym terminie za obowiązkową m.in. tylko i wyłącznie z tego powodu. Aktualnie bowiem udział oskarżonego w rozprawie jest wyłącznie jego prawem, z którego to prawa oskarżony może zrezygnować przy jednoczesnym braku co do zasady po jego stronie obowiązku w tym zakresie, a wydany wyrok pod jego nieobecność nie jest wyrokiem zaocznym⁴⁰. O tym prawie jed-

³³ Zarówno wyuczonego, jak i wykonywanego w przeszłości i obecnie.

³⁴ Ustalenie przez sąd orzekający np., że oskarżony świadczy pracę jako pracownik najemny na półtora etatu czy też nawet na dwa etaty.

³⁵ T. Grzegorzcyk, *op. cit.*, s. 770.

³⁶ Art. 214 § 4 pkt 4 k.p.k.

³⁷ Teza 2 do wyroku SN z dnia 5 marca 2008 r. V KK 453/07, [w:] *Prawo karne – część ogólna...*, s. 204.

³⁸ Art. 350 § 2 pkt 2 k.p.k. przewiduje, że przewodniczący składu orzekającego wydaje pisemne zarządzenie o wyznaczeniu rozprawy głównej, w którym wskazuje m.in. strony, które należy wezwać na rozprawę.

³⁹ Na posiedzeniu jawnym w składzie osobowym, w którym orzeka w przedmiotowej sprawie.

⁴⁰ K. Dąbkiewicz, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do zmian 2015*, Warszawa 2015 r., s. 424–426.

nak na podstawie art. 353 § 3 i 4 k.p.k. sąd rozpoznający sprawę oskarżonego pozbawionego wolności zobowiązany jest go pouczyć, m.in. zawiadamiając go o terminie rozprawy poprzez wskazanie, że może on złożyć wniosek o doprowadzenie na dany termin rozprawy. Owo zebranie danych osobopoznawczych jest wysoce celowe chociażby z uwagi na treść § 1b art. 34 k.k., który przewiduje, że określone obowiązki przypisane do kary ograniczenia wolności oraz potrącenie od 10% do 25% wynagrodzenia za pracę w stosunku miesięcznym na cel społeczny wskazany przez sąd orzeka się łącznie lub osobno.

Sąd, dysponując tymi danymi oraz informacjami uzyskanymi od oskarżonego w trybie wysłuchania z art. 74 k.k. i przy odpowiednim zastosowaniu art. 35 § 4 k.k., może w pełni uczynić zadość chociażby naczelnej zasadzie prawa karnego opisanej w art. 3 k.k., tj. zasadzie humanitaryzmu w postaci poszanowania godności człowieka, jak również dyrektywie wymiaru kary ustanowionej przepisem art. 58 § 2a k.k. W myśl tej dyrektywy kary ograniczenia wolności w postaci obowiązku, o którym mowa w art. 34 § 1a pkt 1 k.k., nie orzeka się, jeżeli stan zdrowia oskarżonego lub jego właściwości i warunki osobiste uzasadniają przekonanie, że oskarżony nie wykona tego obowiązku.

Sąd, orzekając wobec oskarżonego karę ograniczenia wolności z obowiązkiem świadczenia w jej ramach przez oskarżonego nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne, dysponując powyższymi tak uzyskanymi danymi, będzie miał wystarczającą wiedzę o oskarżonym, by nakładając na niego ów obowiązek przymusowej pracy, wykorzystać w pełni jego potencjał zawodowy, np. by masażysta masował chorych, a pielęgniarz opiekował się chorymi, nie zaś grabił liście w parku. Ten stan rzeczy korespondować będzie zapewne z poszanowaniem godności człowieka jako ustawową postacią zasady humanitaryzmu⁴¹. Sąd na podstawie przedmiotowego wysłuchania – co jest wysoce pożądane – pozna niejako już na przedpolu wykonania kary ograniczenia wolności i związanych z nią nałożonych na oskarżonego obowiązków jego stosunek do niej. To z kolei może tę karę przybliżyć do standardów międzynarodowych⁴². Wydaje się, że już samo zapytanie oskarżonego o zgodę (poza obligatoryjnym uzyskaniem zgody oskarżonego w zakresie obowiązków z art. 72 § 1 p.k.t. 6 i 6a k.k. przy rozpoznaniu sprawy na zasadach ogólnych na etapie orzekania) nie jest w obecnym stanie prawnym nawet fakultatywne, a wydaje się, że powinno być co najmniej takie. W literaturze przedmiotu można jednak spotkać również głosy dalej idące. Przykładowo A. Ornowska proponuje zrewidowanie poglądów, że zapytanie, czy skazany akceptuje wymierzoną mu karę ograniczenia wolno-

⁴¹ *De lege ferenda* w art. 53 k.k. zasadne byłoby dodanie zasady, która w zakresie ogólnych dyrektyw co do kary nakazywałaby przy orzekaniu kary ograniczenia wolności jej wymierzanie w dobre rozumianym interesie społecznym, tj. by nastawiona była na wykorzystanie potencjału zawodowego oskarżonego na cel społeczny.

⁴² Zob. J. Lachowski, *Kilka uwag o nowym modelu kary ograniczenia wolności na gruncie kodeksu karnego z 1997 r.*, [w:] *Nauki penalne wobec szybkich przemian socjokulturowych. Księga jubileuszowa Prof. M. Filara*, red. A. Adamski, J. Bojarski, P. Chrzczonowicz, M. Leciak, t. 1, Toruń 2012, s. 225–227; A. Ornowska, *Holenderskie doświadczenia z wprowadzeniem kary pracy na cele społeczne i aktualne kierunki zmian*, [w:] *Nauki penalne...*, s. 231–249.

ści, jest sprzeczne z penalną aksjologią i oparciem prawa karnego na przymusie prawnym⁴³. Orzeczenie kary ograniczenia wolności przez sąd ma sens, gdy ten jeszcze przed jej orzeczeniem i wymierzeniem nabierze przekonania, że będzie ona wykonana. Orzekanie grzywny w sytuacji odmiennej może stanowić efekt odwrotny do zamierzonego z uwagi na jej niewykonywanie przez skazanych, co może być w rezultacie odczytane przez społeczeństwo jako słabość wymiaru sprawiedliwości. Dlatego też oczekiwanie od sądów, by w tym zakresie rozpytały oskarżonego w ramach jego wysłuchania, uznać należy za rozsądny krok, który może mieć taki skutek, że orzekane kary ograniczenia wolności będą po prostu w większym stopniu wykonywane. O ile zaś oskarżony, np. przyznający się do zarzucanego mu czynu z aktu oskarżenia osobiście czy też przez swego obrońcę w mowie końcowej, wniesie o zastosowanie wobec niego przez sąd orzekający dobrodziejstwa nadzwyczajnego złagodzenia kary i wymierzenie jej wobec niego za dane przestępstwo przy zastosowaniu art. 37a k.k., to stanowić to powinno dla sądu już wystarczającą przesłankę dla wnioskowania, że orzeczenie wobec tego oskarżonego kary ograniczenia wolności będzie zasadne chociażby z perspektywy jej wykonania w przyszłości. Wnioskowanie o jej orzeczenie uprawdopodobnia wysoce godzenie się na nią przez wnioskującego o nią oskarżonego. Tak czy inaczej przyznać bowiem należy, że po uprawomocnieniu się wyroku⁴⁴ dotychczasowy oskarżony, a teraz już skazany, za sprawą swojego zachowania (faktów dokonanych) sprzecznego z postulatami z art. 53 § 2 k.k.w.⁴⁵ może zgodnie ze swoją wolą sprawić, że np. „uwolni się” od tej konkretnej kary i związanych z nią obowiązków. Wprawdzie doprowadzi to w rezultacie do obligatoryjnego zarządzenia wykonania wobec niego zastępczej kary pozbawienia wolności w przypadku, gdy będzie on uchylał się⁴⁶ od wykonania kary ograniczenia wolności, zaś zastępcza kara pozbawienia wolności jednak w jego subiektywnej ocenie na daną chwilę może w ogólnym rozrachunku jawić się jako mniej dotkliwa i bardziej przez niego akceptowalna niż pierwotnie orzeczona wobec niego kara⁴⁷. Kara ograniczenia wolności w jej poszczególnych postaciach może bowiem obecnie charakteryzować się bardzo zróżnicowanym stopniem dolegliwości – od kary tej dolegliwości praktycznie pozbawionej do kary o dolegliwości niemal równej dolegliwości kary pozbawienia wolności,

⁴³ A. Ornowska, *Holenderskie doświadczenia...*, s. 198.

⁴⁴ Przepis art. 57a § 4 k.k.w. stanowi, że „Rozpoczęcie odbywania kary orzeczonej na podstawie art. 34 § 1a pkt 3 kodeksu karnego następuje w dniu uprawomocnienia się wyroku”.

⁴⁵ Przepis ten nakłada na skazanego obowiązek sumiennego wykonywania ciążących na nim obowiązków, a w miejscu pracy lub pobytu przestrzegania ustalonych zasad zachowania, porządku i dyscypliny.

⁴⁶ W uchwale Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 1979 r., VI KZP 6/79 (ciągle aktualnej) czytamy, że uchylanie się „oznacza takie zachowanie się skazanego, które jest wyrazem jego negatywnego stosunku do tej kary czy nałożonych w związku z nią obowiązków, a więc wynika ze złej woli, nie zaś z innych przyczyn – obiektywnych lub nawet przez niego zawnionych” („Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Karno i Wojskowa” 1979, nr 9, poz. 89).

⁴⁷ Np. z uwagi na to, że będzie trwała krócej, że nie będzie musiał pracować.

np. gdy sąd skorzysta z możliwości skumulowania obowiązków i potrąceń⁴⁸. Jeżeli ustawa nie przewiduje za dane przestępstwo kary pozbawienia wolności, górna granica zastępczej kary pozbawienia wolności na podstawie art. 65 § 2 k.k.w. nie może przekroczyć 6 miesięcy. Z kolei w przypadku uchylania się skazanego od świadczenia pieniężnego lub obowiązków orzeczonych na podstawie art. 34 § 3 k.k. zarządzenie przez sąd wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności ma charakter fakultatywny.

Skazany ma więc całkowitą swobodę, jest tak naprawdę jedynym, i to świadomym decydem zaopatrzonym w określoną wiedzę wynikającą z pouczenia go przez sądowego kuratora zawodowego na podstawie art. 57 k.k.w. o przysługujących mu prawach i obowiązkach oraz konsekwencjach wynikających z uchylania się od odbywania kary. Dlatego też można by nawet rzec, że to on „rozdaje karty”, a przynajmniej „rozdaje” przez chwilę, bowiem w przypadku kary z art. 32 pkt 2 k.k. nie ma faktycznej możliwości zastosowania przymusu bezpośredniego wobec skazanego dla wyegzekwowania tej właśnie kary. Niegodzenie się przez skazanego z tą karą i orzeczonymi wraz z nią obowiązkami i potrąceniami w sytuacji manifestowania tego przez niego na zewnątrz, w postaci uchylania się od niej w obecnym stanie prawnym, nie pociąga za sobą jej przymusowej wykonalności.

Reasumując powyższe rozważania, stwierdzić należy, że głębokie zmiany, jakie m.in. w zakresie kary ograniczenia wolności wprowadziła nowelizacja z 2015 r., nie tylko nie przekreśliły możliwości wpływu oskarżonego na etapie orzekania, a skazanego na etapie wykonania kary ograniczenia wolności na swój los jako osoby skazanej, ale nawet jego pozycję umocniły. Oskarżony jako strona procesu, a skazany jako strona postępowania wykonawczego jest stroną posiadającą określone narzędzia procesowe, jak również i wolną wolę, którą może kształtować taki albo inny stan faktyczny po prawomocnym orzeczeniu wobec niego kary ograniczenia wolności z orzeczonymi z nią łącznie lub osobno określonymi obowiązkami.

Na marginesie powyżej uczynionych rozważań co do kary ograniczenia wolności orzeczonej jako kara z katalogu kar z art. 32 pkt 2 k.k. przywołać należy również karę ograniczenia wolności w formie obowiązku wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne orzekanej fakultatywnie w postępowaniu wykonawczym w trybie art. 75a k.k., jako kara zamienną za karę pierwotną i jako reakcja na naruszenie warunków próby przez skazanego w związku z zawieszeniem wykonania kary pozbawienia wolności. Powyższe uwagi w zakresie postulatu wysłuchania skazanego (w tym wypadku już nawet chociażby tylko pośredniego, w oparciu o sprawozdanie sądowego kuratora) co do ewentualnej zamiany kary pierwotnie orzeczonej na zamienną karę ograniczenia wolności i zapatrywania na to samego skazanego znajdują silne oparcie w treści przepisu art. 75a § 3 k.k. Ów przepis przewiduje bowiem w ta-

⁴⁸ R. Pietruszka, *Próby „uatrakcyjnienia” kary ograniczenia wolności w świetle ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy kodeks karny oraz niektórych innych ustaw*, [w:] *Przyszłość polskiego prawa karnego. Alternatywne reakcje na przestępstwo*, red. S. Pikulski, W. Cieślak, M. Romańczuk-Grącka, Olsztyn 2015, s. 128.

kim przypadku w miarę możliwości wysłuchanie skazanego przez sąd. Ta formuła w perspektywie zastosowania do kary ograniczenia wolności jako kary zamienionej reżimu z art. 58 § 2 k.k. jawi się wręcz jako pewna konieczność, od której odstępstwo mogą stanowić tylko niemożliwe do usunięcia trudności.

Oceniając wskazaną regulację odnoszącą się do samoistnej kary ograniczenia wolności w postaci kumulatywnych obowiązków i potrącenia, trzeba jeszcze wspomnieć o kontrowersyjnym czy też może niejasnym, bo nieukształtowanym jeszcze przez praktykę, rozwiązaniu w postaci ustalenia jednego czy też wielu jednostkowych końców tej kary. Wydaje się, że należy opowiedzieć się co do zasady za jednym końcem kary ograniczenia wolności niezależnie od wielopostaciowości tejże kary, dla której cenzus czasowy stanowi próg ustawy w postaci górnej granicy ustawowego zagrożenia zakreślony treścią art. 34 § 1 k.k. w zw. art. 38 § 2 k.k. Kara ograniczenia wolności niezależnie od wariantów jej wymierzenia nigdy nie powinna przekroczyć ww. ustawowego progu oraz przede wszystkim czasu (wymiaru), na który ją orzeczono, i to niezależnie od faktycznego terminu rozpoczęcia wykonywania tej kary ze względu na jej wielopostaciowość. Dlatego też wysoce wskazane jest, by sąd w razie łącznego orzekania wobec sprawcy dwóch albo więcej postaci tej właśnie kary podał w sposób konkretny w części dyspozytywnej wyroku czas wykonywania określonych obowiązków (potrąceń). Okolicznością istotną jest to, że termin rozpoczęcia danej postaci kary ograniczenia wolności w zależności od konkretnego obowiązku będzie różnie. I tak dla kary w postaci:

- wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne – następuje zgodnie z art. 57a § 1 k.k.w. w dniu, w którym skazany przystąpił do wykonywania wskazanej pracy;
- potrąceń części wynagrodzenia za pracę – następuje zgodnie z art. 57a § 2 k.k.w. w pierwszym dniu okresu, w którym dokonuje się potrącenia skazanemu wynagrodzenia za pracę;
- obowiązków probacyjnych – następuje zgodnie z art. 57a § 4 k.k.w. w dniu uprawomocnienia się wyroku;
- obowiązku pozostawania w miejscu stałego pobytu lub w innym wyznaczonym miejscu z zastosowaniem systemu dozoru elektronicznego – następuje zgodnie z art. 43k § 6 k.k.w. z dniem, w którym wobec skazanego uruchomiono środki techniczne niezbędne do wykonania kary w tym systemie.

Warto także podkreślić, że czas wykonania konkretnych obowiązków może być krótszy od czasu orzeczonej kary ograniczenia wolności jako takiej, przy czym nigdy nie może on wyjść poza jej orzeczony wymiar. Nadto dopuszczalne jest, jak słusznie argumentuje jeden z komentatorów, w obecnym stanie prawnym „wprowadzenie przez sąd do części dyspozytywnej wyroku skazującego zastrzeżenia, że wykonanie jednego lub niektórych orzeczonych obowiązków (potrącenia) rozpocznie się w pewien czas po rozpoczęciu odbywania kary ograniczenia wolności”⁴⁹. Ten stan rzeczy obok różnych terminów rozpoczęcia danej postaci kary zrodzi po stronie organów postępowania wykonawczego konieczność wnikliwego i niezwykle starannego prowadzenia postępowania wykonawczego.

⁴⁹ J. Majewski, *op. cit.*, s. 65–66.

Na zakończenie dla pełności wypowiedzi należy wspomnieć również normę prawną z art. 15 k.k.w., zgodnie z której § 1 sąd umarza postępowanie wykonawcze w razie przedawnienia wykonania kary, śmierci skazanego lub innej przyczyny wyłączającej to postępowanie. Natomiast § 2 art. 15 k.k.w. przewiduje m.in., że jeżeli zachodzi długotrwała przeszkoda uniemożliwiająca postępowanie wykonawcze w postaci tego, że nie można ująć skazanego, postępowanie zawiesza się w całości albo w części na czas trwania przeszkody. Nadto w razie wniesienia kasacji Sąd Najwyższy może np. na wniosek skarżącego się na podstawie przepisu art. 532 § 1 k.p.k. wstrzymać wykonanie zaskarżonego kasacją orzeczenia, jak również innego orzeczenia, którego wykonanie zależy od rozstrzygnięcia kasacji. Podobną możliwość wstrzymania wykonania kary ograniczenia wolności daje również regulacja z art. 568 k.p.k. w postępowaniu o ułaskawienie.

Bibliografia

Akty prawne

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, Dz.U. z 1997 r. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, Dz.U. z 1997 r. Nr 88, poz. 554 z późn. zm.

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy, Dz.U. z 1997 r. Nr 90, poz. 557 z późn. zm.

Orzecznictwo

Postanowienie SA w Gdańsku z dnia 3 lutego 1999 r. II AKo 30/99, [w:] *Kodeks karny, Kodeks postępowania karnego, Wybór orzeczeń i opracowanie merytoryczne*, red. K. Sala, M. Antas, Warszawa 2015.

Teza 2 do wyroku SN z dnia 5 marca 2008 r. V KK 453/07, [w:] *Prawo karne – część ogólna. Orzecznictwo*, red. M. Królikowski, K. Szczucki, Warszawa 2011.

Uchwała SN z dnia 20 czerwca 1979 r., VI KZP 6/79, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Karna i Wojskowa” 1979, nr 9, poz. 89.

Uzasadnienie prawne do Uchwały SN z dnia 24 maja 2005 r., sygn. I KZP 17/2005, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Karna i Wojskowa” 2005, nr 7–8, poz. 59.

Wyrok SA w Krakowie z dnia 23 marca 2000 r., II Aka 38/00, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2000, nr 4, poz. 36.

Wyrok SN z dnia 12 października 2010 r., WK 22/06, [w:] *Prawo karne – część ogólna. Orzecznictwo*, red. M. Królikowski, K. Szczucki, Warszawa 2011.

Wyrok SN z dnia 4 czerwca 2005 r., WA 28/04, [w:] *Prawo karne – część ogólna. Orzecznictwo*, red. M. Królikowski, K. Szczucki, Warszawa 2011.

Wyrok SN z dnia 4 stycznia 2005 r., WA 28/04, [w:] *Prawo karne – część ogólna. Orzecznictwo*, red. M. Królikowski, K. Szczucki, Warszawa 2011.

Wyrok SN z dnia 4 sierpnia 2011 r., II KK 18/11, [w:] *Kodeks karny. Kodeks postępowania karnego. Wybór orzeczeń i opracowanie merytoryczne*, red. K. Sala, M. Antas, Warszawa 2015.

Wyrok SN z dnia 6 lutego 2003 r., WK 50/02, [w:] *Prawo karne – część ogólna. Orzecznictwo*, red. M. Królikowski, K. Szczucki, Warszawa 2011.

Wyrok SN z dnia 8 lipca 2003 r. V KK 165/03, [w:] *Kodeks karny. Kodeks postępowania karnego. Wybór orzeczeń i opracowanie merytoryczne*, red. K. Sala, M. Antas, Warszawa 2015.

Opracowania

Dąbkiewicz K., *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do zmian 2015*, Warszawa 2015.

Giętkowski R., *Kara ograniczenia wolności w polskim prawie karnym*, Warszawa 2007.

Gostyński Z., *Obowiązek naprawienia szkody w nowym ustawodawstwie karnym*, Warszawa 1999.

- Grzegorzczak T., *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, t. 1, Warszawa 2014.
- Grześkowiak A., [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. A. Grześkowiak, K. Wiak, Warszawa 2015.
- Hryniewicz-Lach E., [w:] *Kodeks karny. Część ogólna*, t. 2, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, Warszawa 2015.
- Jakubowska E., *Kara ograniczenia wolności w świetle reformy prawa karnego*, [w:] *Reforma prawa karnego*, red. I. Sepiło-Jankowska, Warszawa 2014.
- Królikowski M., Zawłocki R., *Prawo karne*, Warszawa 2015.
- Lachowski J., *Kilka uwag o nowym modelu kary ograniczenia wolności na gruncie kodeksu karnego z 1997 r.*, [w:] *Nauki penalne wobec szybkich przemian socjokulturowych. Księga jubileuszowa Prof. M. Filara*, red. A. Adamski, J. Bojarski, P. Chrzczonowicz, M. Leciak, t. 1, Toruń 2012.
- Majewski J., *Kodeks karny. Komentarz do zmian 2015*, Warszawa 2015.
- Ornowska A., *Holenderskie doświadczenia z wprowadzeniem kary pracy na cele społeczne i aktualne kierunki zmian*, [w:] *Nauki penalne wobec szybkich przemian socjokulturowych. Księga jubileuszowa Prof. M. Filara*, red. A. Adamski, J. Bojarski, P. Chrzczonowicz, M. Leciak, t. 2, Toruń 2012.
- Ornowska A., *Kara ograniczenia wolności w świetle nowelizacji kodeksu karnego i kodeksu karnego wykonawczego*, Opole 2013.
- Pietruszka R., *Próby „uatrakcyjnienia” kary ograniczenia wolności w świetle ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy kodeks karny oraz niektórych innych ustaw*, [w:] *Przyszłość polskiego prawa karnego. Alternatywne reakcje na przestępstwo*, red. S. Pikulski, W. Cieślak, M. Romańczuk-Grącka, Olsztyn 2015.
- Sroka T., [w:] *Nowelizacja prawa karnego 2015. Komentarz*, red. W. Wróbel, Kraków 2015.
- Szumski J., [w:] M. Kalitowski, Z. Sienkiewicz, J. Szumski, L. Tyszkiewicz, A. Wąsek, *Kodeks karny. Komentarz*, t. 2: (Art. 32–116), Gdańsk 1999.
- Waltoś S., *Proces karny. Zarys systemu*, Warszawa 2003.
- Wąsek A., *O niektórych niespójnościach unormowań kodeksu karnego i kodeksu postępowania karnego*, „Gdańskie Studia Prawnicze” 2003, t. 11.
- Wojciechowski J., *Kodeks karny. Komentarz, orzecznictwo*, Warszawa 1997.
- Zachuta A., *Kontrowersje wokół nowego kodeksu karnego w świetle praktyki sądowej i prokuratorzkiej*, „Przegląd Sądowy” 1999, nr 3.

Strony internetowe

<http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/wgdruku/181> (25.09.2015).

CONSENT OF A CONVICT TO PASS ON THEM A CUSTODIAL SENTENCE – FICTION OR REALITY?

Abstract: In the introductory part, the paper refers briefly to the historical interpretation of the provision of article 35 § 3 of the Polish Penal Code on the basis of further amendments to the Polish Penal Code of 1997 as well as contradictory ideas concerning its interpretation.

Further on, the issue concerning the interpretation of the legal norm of article 35 of the Polish Penal Code is described on the basis of its current wording, taking into consideration the legal doubts connected with it that may come about when applying this regulation in practice.

The paper also attempts to explain the role of the possible consent of a convict to pass on them a custodial sentence from the perspective of not only the court, but also and mainly the defendant themselves as well as their defence counsel. This issue is discussed taking into account the situation both before and after the custodial sentence has been imposed on a given perpetrator.

Keywords: DEFENDANT, CONVICT, CUSTODIAL SENTENCE, CONSENT OF THE CONVICT, CONSENT OF THE DEFENDANT, HEARING THE DEFENDANT, SUBSTITUTIVE CUSTODIAL SENTENCE, PERSONAL BACKGROUND DATA, RIGHTS AND OBLIGATIONS OF A PERSON ON WHOM A CUSTODIAL SENTENCE WAS IMPOSED, SERVING A CUSTODIAL SENTENCE, CUMULATIVE OBLIGATIONS AND DEDUCTIONS IN THE CASE OF A CUSTODIAL SENTENCE

